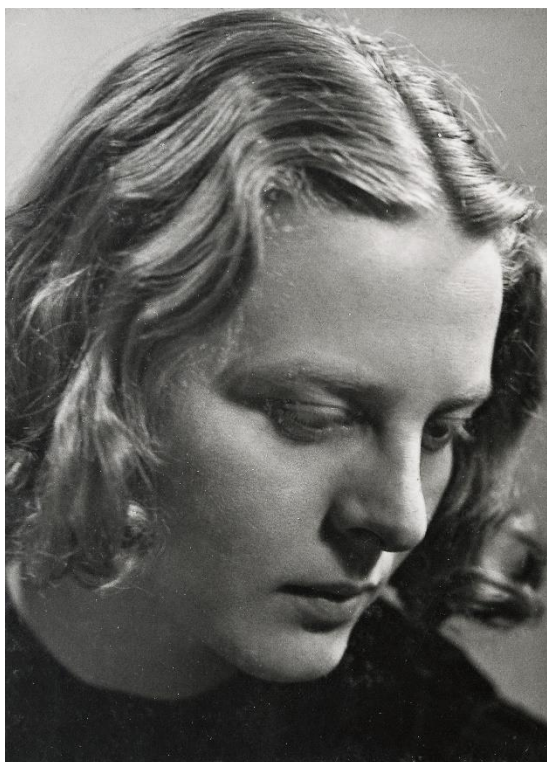

HAJÓS KLÁRA

(1911.06.13. -1998.05.23.)

Hajós Klára 1911-ben született Debrecenben. Négytől tizenhat éves koráig Perczel Karola balettiskolájába járt, mint még nagyon sokan a városban. Nevetve mesélte később, hogy eleinte még nem „művészeti”, hanem „fogyási” célból látogatta az órákat. Miután elvégezte a Dóczy gimnáziumot (erre az alma materre egész életében büszke volt), Bécsbe ment, ahol Frau Zinna Luca mozdulatművészeti tanárképzőjébe járt egy évig, itt kapta meg első diplomáját. Innen utazott Svájcba, ahol Dalcroze-nál tanult (A Dalcoze Intézetéről ide kattintva olvashat: <http://www.dalcroze.ch/>). Émile Jaques-Dalcroze elsősorban ritmusképzéssel foglalkozott, a mozgáson keresztül próbálta fejleszteni a zenetanulást.

Amikor 1929-ben visszatért Magyarországra, egy évig Madzsar Alice (Jászi Oszkár húga) iskoláját látogatta, de mivel ott inkább a gimnasztikus képzésre helyezték a hangsúlyt a táncossal szemben, hamarosan átment Perczel Karola nevelt lányának, Berczik Sárának a körúti mozdulatművészeti iskolájába – először tanulni, majd tanítani.

Berczik Sára iskolájában négy évig tartott a tanárképzés. Napi 6-8 órát gyakoroltak, hogy eljussanak a tökéletes izomérzetig. Az akkori törvények szerint tízévnyi asszisztensi munka után nyithatott valaki saját iskolát. Hajós Klára 1935-től 1945-ig volt asszisztens – aztán közbeszólt a történelem, de erről majd egy kicsit később.

„Fekete bársony drapériák előtt tavaszos szőke napfolt táncol” – így írt a sajtó az 1935-ös önálló estjéről, melyet a Belvárosi Színházban tartott, és amelyet Bach, Mozart, Chopin és Rahmanyinov műveire komponált darabokból állított össze. Egy másik cikk megemlíti: a nézők között ott ült Kosztolányi Dezső is, aki az előadás után felsietett a színpadra, és elragadtatottan gratulált.

A színpadot magánéleti, a tanítást történelmi okokból hagyta abba: jött a háború. Csak élete utolsó napjaiban mesélte el nagyobbik lányának, hogy a vészkorszakban tízszer kellett nevet változtatnia. Bár saját magának is hamis papírjai voltak, részt vett egy mozgalomban, amely iratokkal látta el a rászorulókat. Érdekes, hogy ez a nagyon csendes, szerény, távolságtartó asszony, aki saját érdekeit egyébként sosem tudta igazán érvényesíteni, a nehéz történelmi időkben teljesen megváltozott: eltűnt minden félelemérzete.

A háborúnak vége lett, ám a mozdulatművészetet, mint polgári csökevényt betiltották, 1949-ben Révai nemkívánatosnak minősítette, a diplomákat pedig visszavonatta. Hajós Klára egyéb tudása, a nyelv- és zongoratudás sem számított kurrens cikknek akkoriban az álláspiacon. 1953-ban jelentkezett az Ortutay Gyula által vezetett Táncművészeti Intézetnél, hogy szívesen tanítana mozdulatművészetet, de ezt akkor „természetesen” nem engedélyezték. Helyette igencsak preferálták a néptáncot és a klasszikus balett tanítását, azon belül is a Vaganova-módszert. Mozdulatművészet helyett felajánlották Hajós Klárának, hogy taníthat klasszikus balettet Győrben, oda járt le két évig hetente kétszer.

Aztán jött az úgynevezett óvodai kísérlet, amelyet a Testneveléstudományi Tanács főtitkára, Kovács Géza indított be. Lényege, hogy szerették volna a tornászképzést egy kicsit táncosabbá tenni. A kísérlet nagyon jól sikerült, de később mégsem vezették be az oktatásban, egyrészt, mert nem volt hozzá elég alkalmas pedagógus, másrészt kiderült: ha már óvodás korban elkezdik ezt a speciális képzést, akkor már az összes többi szintet hozzá kellene igazítani...

Eközben akadtak érdekes epizódok is. Volt, aki feljelentette a hatóságoknál az óvodai kísérletet, állítván: Hajós Klára ennek örvéen „polgári csökevényt” tanít, ami igen veszélyes a gyermekekre... A dolgot felülbírálni az egyik tanítvány ezredes nagypapáját rendelték ki, aki akkurátusan figyelte a kísérletet. Majd egy idő után könnybe lábadt a szeme: – Ó, ha a katonák is ilyen szépen, koordináltan mozognának, mint ezek a picik itt – sóhajtott, majd gratulált. Az óvodai kísérlet azonban ettől függetlenül is félbeszakadt.

1962-ben azonban megnyitott a Budai Táncklub, amely a tanítványokat az óvodai kísérlet résztvevőiből verbuválta. Tudni kell, hogy a kísérlet úgynevezett független óvodákban zajlott, vagyis olyan kiemelt intézményekben, melyek nem a kerületi tanácsokhoz tartoztak, így pl. a honvédség, a telefongyár, a pénzügyminisztérium által működtetett óvodákban. Ezekre az intézményekre kevésbé vonatkoztak az előírások, ráadásul igen jól felszereltek voltak. Az ottani növendékekből jött össze a frissen induló Budai Táncklub első nemzedéke, onnan pedig szájhagyomány útján terjedt a hír. Így jutott Hajós Klára 55 évesen első fix fizetéses állásához, és itt tanított később harminc évig, mind az idáig óradíjából élt és tartotta el elvált asszonyként lányait. Mi több: 1983-ban újra érvényesítették diplomáját is.

– Nehéz történelmi helyzetekben bátor volt, de ahhoz szerény és visszahúzódo, hogy saját érdekeit érvényesítse – meséli lánya, Fruzsina, aki folytatja tanfolyamait a Budai Táncklubban. – Gyerekkoromban néha kinyitottuk a dossziét, amely az egykori fellépéseiről készült fotókat, cikkeket tartalmazza. Jókat nevetgélünk a régi képek, elsárgult plakátok fölött, de aztán feledésbe merült az egész. Talán mert keményebb idők jártak annál, hogy anyám „tavaszos szőke napfoltnak” érezhesse magát. Az ötvenes években, a hatvanas évek elején nagyon szegények voltunk. Sokszor petróleumban mosta meg a szép szőke haját, mert nem tudtunk befűteni, vizet melegíteni. Amikor beköltöztünk abba a lakásba, amelyben felnőttem, egyetlen villanykörte égett a nagyszobában – de ezt nem sötét, dickensi nyomornak kell elképzelni. Társaság, szellemi élet mindig volt nálunk, ha fűtés nem is.

Mi, akik emlékszünk rá, a Budai Táncklubban voltunk tanítványai, gyerekkorunkban művészi tornászként. Aztán felnőttként visszatértünk az óráira. A legszerencsésebbek elmondhatják: a lakására is járhattak magántanítványként, amikor egy baleset után már csak otthon tanított.

Klári nénit nem a nyájas, anyáskodó, tutujgató, tanítónéni-típusú pedagógia jellemezte. Az ő elismerését ki kellett érdemelni, ennek pedig egyetlen módja volt: a tökéletesen végrehajtott mozdulat, amelybe bele kellett adni minden fizikai és lelki muníciót, és esetleg még a lehetetlent is megpróbálni közben. Szép – ennyi és egy elismerő pillantás volt a jutalom. Eleinte ezekért a szűkszavú elismerésekért hajtottunk, aztán már azért, mert mi is olyan igényesek lettünk önmagunkkal szemben, amilyen ő volt velünk.

Többször próbáltam interjúvolni, de a mikrofon látványa mindig riasztóan hatott rá. Pedig lett volna mit mesélnie...

Vajon miért nem hagyott több nyomot? Azért, mert sosem felejtette el a háború alatti bujkálás reflexét, azt, hogy nem szabad nyomot hagyni? Esetleg, mert ahhoz a nemzedékhez tartozott, melyet úgy megtiport a történelem, hogy úgy gondolta, jobb, ha meghúzza magát? Amikor faggattam, maradt-e fenn régi fényképe, így válaszolt: – Valahol, de nagyon elraktam őket. – Aztán a következő alkalommal átadott egy csomó régi, felkasírozott fotót, gyönyörűeket. – Nem emlékszem, rég volt – válaszolta, amikor azt kérdeztem, mikor készültek.

Épp erre nem emlékezett volna, amikor pontosan mindenre, halála pillanatáig is?

– Éreztem, mennyire szerették – mondta Donáth László lelkész, aki temette Hajós Klárát. – Éreztem, mennyit adott azoknak, akik elkísérték utolsó útjára.

A koporsóra rákerült egy dob is, együtt temették Klári nénivel. Ez még a digitális kor előtt volt. A Kapás utcában, a Budai Táncklubban élő zongorakísérettel folytak az órák. Amikor már csak otthon tanított néhány kiválasztottat, dobbal adta a ritmust a gyakorlatokhoz. Mindnyájunknak.

Lánya és egyben tanítványa két évtizeden át tanította a női tornát, esztétikus testképzést a Budai Táncklubban.

Forrás:

Berczik Sára Budai Táncklub- Kanyargó Idő – Jubileumi Kiadvány az 50. évfordulóra- Puskás Judit - 2012.

<https://168.hu/kultura/hajos-klara-mozdulatmuvesz-es-pedagogus-emlekere-74960>